

Александар АТАНАСОВСКИ

ПРОФЕСОР Д-Р БРАНКО ПАНОВ
(22.ИИ 1932 – 10. I 2002)

Проф. Д-р Бранко Панов спаѓа во редот на познатите македонски научници и педагози. Тој припаѓа на генерацијата научници-втемелувачи на современата македонска медијеваистика, а посебно специјално, на македонската византологија.

Неговиот животен пат започнува во Струмица на 22 март 1932 година. Во родниот град го завршил основното и средното образование. Раскрилувањето на неговите квалитети доаѓа до израз во текот на студиите на групата за историја на Филозофскиот факултет во Скопје (1951 - 1955 год.), на која во 1955 година дипломира со одличен успех.

Работната кариера ја започнува како архивист во Историскиот музеј на Македонија. Неговата универзитетска дејност започнува во 1956 година, кога бил избран за асистент по предметот Општа историја на средниот век. Докторирал на 22 мај 1965 година на тема: „Теофилакт Охридски како извор за средновековната историја на македонскиот народ“. Во следната 1966 година бил избран за доцент по предметот Историја на Византија. Пет години подоцна, во 1971 година бил унапреден во вонреден професор по истиот предмет, а во 1972 година му бил доверен и предметот: Историја на македонскиот народ-Среден век. Во јуни 1976 година постанал редовен професор. Двапати беше реизбран во ова највисоко универзитетско звање (1982, 1988 год.), а во тоа звање и се пензионира во 1997 година.

Професорот Б. Панов изведуваше настава и за студентите по географија, етнологија и новинарство. Притоа, ги предаваше предметите: Историја на македонскиот народ (I) и Историја на балканските народи (до распаѓањето на СФРЈ: Историја на народите на Југославија).

По отворањето на постдипломските студии од областа на историјата на македонскиот народ во 70-тите години на XX век, професорот Бранко Панов активно беше ангажиран во насоката Историја на македонскиот народ од VI до крајот на XIV век. Освен тоа, до пензионирањето на постдипломските студии го предаваше и предметот Теорија и методологија на историската наука.

I

Проф. Бранко Панов цели четири децении беше присутен на педагошката сцена. Основоположник е на катедрата за Историја на Византија. Има големи кадровски заслуги.

Негови воспитаници се бројни дипломирани историчари, географи, етнологии и новинари. Покрај тоа, бил ментор на кандидати за магистри, како и на докторати за историски науки. Освен тоа, професорот Панов активно беше вклучен во комисиите за одбрана на магистерски и докторски тези од областа на медијалистиката.

Проф. Бранко Панов држел неколку циклуси предавања за богомилството во Македонија пред слушателите на постдипломски студии на Филозофскиот факултет во Задар. Освен тоа, држел предавања и пред студентите-постдипломци при Факултетот за музичка уметност во Скопје.

Проф. Бранко Панов држел низа предавања ширум Македонија од областа на средновековната историја на македонскиот народ и историјата на Византија, особено по повод значајни јубилеи сврзани за св. Кирил и Методиј, св. Климент и Наум и др. Настапувал пред ученици, наставници, студенти, универзитетски професори, како и пред граѓанството во Скопје, Дебар, Кратово, Штип, Струмица, Прилеп, Битола, Охрид и сл. Со пригодни предавања настапувал и на Филозофскиот факултет во Скопје, како и на универзитетите во Љубљана (Р. Словенија), Москва, Воронеж (Русија), Краков, Познањ и Варшава (Полска), Братислава (ЧССР).

За образовната програма на Македонската РТВ, Б. Панов подготвил повеќе емисии од областа на етногенезата на македонскиот народ, создавање-то на македонската средновековна држава, Македонската православна црква, како и за св. Кирил и Методиј, св. Климент и Наум - по повод значајни јубилеи. Посебно треба да се истакне авторството на ТВ-серијата во три продолженија за богомилството во Македонија, снимена од Македонската телевизија.

Покрај учеството во креирањето на универзитетски учебници и прирачници, професорот Бранко Панов при крајот на неговата научно-образовна дејност има публикувано неколку учебници и прирачници за основното и средното образование, а бил и рецензент на неколку учебници за основното и средното образование.

Професорот Бранко Панов беше еден од креаторите на „Македонската енциклопедија за деца“ (Детска радост, Скопје 1990 год.)

За високите дострели на воспитно-образовен план сведочи и високото републичко признание што му беше доделено на Проф. Б. Панов, наградата „Св. Климент Охридски“ (1992 год.).

II

Во својата научна кариера Проф. Б. Панов развил интензивна научно-истражувачка дејност. Истражувал во бројни архиви и библиотеки во земјата и странство, пред се, во Скопје, Белград, Дубровник, Сплит, Задар, Виена (1970, 1981 год.), Венеција (1973 год.), Рим, Москва, Варшава и Краков.

Професорот Б. Панов учествувал на бројни републички, југословенски и меѓународни конгреси, симпозиуми, научни средби и семинари, со свои реферати и дискусии. Притоа, посебно се значајни неговите настапи во странство: на меѓународниот семинар во Нитра, ЧССР (1969 год.); на Вториот Балкано-

лошки конгрес во Атина (1970); на Третиот Славистички конгрес во Салцбург (Австрија) и Регенсбург (Германија) во 1970 година; на Светскиот конгрес на историчарите во Москва (1970 год.); на меѓународниот научен собир во Крак-ов (1989 год.). Покрај тоа, настапил и на следниве Византолошки конгреси: на XII-от (Охрид, 1961 год.); на XIV-от (Букурешт, 1971 год.); на XV-от (Атина, 1976 год.); на XVI-от (Виена, 1981 год.); на XVII-от (Вашингтон, 1986 год.), на XVIII-от (Москва, 1991 год.), како и на XIX Византолошки конгрес во Копенхаген (1996).

Професорот Бранко Панов публикувал над 120 научни трудови, првенствено од областа на македонската медијеваистика и византологија. Посебно се значајни неговите научни резултати за етногенезата на македонскиот народ, за Кирило-Методијевската проблематика, дејноста на Св. Климент и Наум во Македонија, Охридската книжевна школа, богомилството, формирањето на феудалните односи во Македонија, создавањето на македонската средновековна држава, востанијата на македонскиот народ во периодот на византиското владеење, аграрната историја, црковната историја на македонскиот народ, македонските средновековни градови (Охрид, Штип, Струмица, Дебар и сл.).

Професорот Бранко Панов има свој придонес во остварувањата на македонската историографија: тритомната Историја на македонскиот народ (1969 год.); двотомните Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава (1981 год.) и повеќетомната Историја на македонскиот народ-уредник и коавтор на Првиот том (2000 год.).

Високи дострели достигна со публикацијата Средновековна Македонија (т. II, III, Скопје 1985 год.) во која се проследени движечките историски процеси од развојот на македонскиот народ, почнувајќи од доселувањето на Словените во Македонија, па сè до нејзиното потпаѓање под османлиска власт, како и со монографијата Македонија низ историјата (1999 год.). Во печат се наоѓа и неговиот последен монографски труд „Македонија- татковина на словенската писменост и книжнина“.

За огромниот придонес во научната сфера, Проф. Д-р Бранко Панов добил две значајни признанија: наградата на град Скопје „13 ноември“ за монографскиот труд „Теофилакт Охридски“ (1972 год.) и високото републичко признание, наградата „Гоце Делчев“ за публикацијата „Средновековна Македонија“ (1986 год.).

III

Општествениот ангажман на професорот Бранко Панов датира уште од гимназиските клупи, се интензивира во студентските денови, а посебно доаѓа до израз по вработувањето на Филозофскиот факултет во Скопје, кога поактивно се вклучил во работата на општествените организации и тела на Факултетот и надвор од него. Така, меѓу другото, бил секретар на Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија, член на Главната управа, а потоа и на Извршниот одбор на истата асоцијација; секретар на списанието Историја, а потоа и негов главен и одговорен уредник; претседател на Редакцискиот од-

бор на Годишниот зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, член на Редакцијата и уредник на I дел (од Првиот том) на двотомната публикација „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава“ (1981г.), издадена на македонски, руски и англиски јазик; претседател на Управниот одбор на Филозофскиот Факултет; претседател на Советот на Филозофскиот факултет во Скопје; раководител на ННСГ за историја (два мандата), раководител на Советот на постдипломски студии (два мандата); еден од основоположниците на Одделението за словенско-византиски период при Институтот за национална историја, како и раководител на посоченото одделение; член на Универзитетската комисија за подготовка и отворање на студиската група за етнологија; член на Византолошкиот комитет и сл.

Меѓу другото, професорот Б. Панов беше член на Одборот за заштита на културно-историските споменици во Струмица; уредник на Првиот том и член на Главната редакција на седумтомната Историја на македонскиот народ; член на Издавачкиот совет на Просветно дело; раководител на меѓународниот проект на тема: „Придонесот на Кирил и Методиј за развојот на македонската и полската средновековна култура“ (Скопски и Варшавски универзитет); раководител на Советот на постдипломски студии при Институтот за историја; член на Одборот за балканологија при МАНУ, еден од основачите и прв претседател на Собранието на Македонско-украинското друштво за културна соработка, Претседател на Комисијата за научни средби при Меѓународната манифестација „Гоцеви Денови“.

Сета оваа импресивна дејност на професорот Бранко Панов е валоризирана со Орден на трудот со златен венец (1978 год.) и со редица плакети, признанија и благодарници на Филозофскиот факултет, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Институтот за национална историја, Архивот на Македонија и на други институции и асоцијации.

*

*

*

Високите награди, одликувања и признанија најдобро сведочат за евидентните вредности и вонредните заслуги на професорот Бранко Панов во развојот и растежот на универзитетската настава и во развојот на современата македонска историографија.

Со ненадејната смрт на проф. д-р Бранко Панов македонската историографија губи врвен историчар, а Филозофскиот факултет доследен и принципиелен професор. Сепак, тоа што го остави зад себе ќе остане траен белег во нашата историографија и му обезбедува вечен помен на неговото име.

Нека му е вечна Слава!